

RTÜK Başkanı: Herkesin milli manevi değeri aynı değil ki!

Kültür-Sanat / 22/11/2009

RTÜK Başkanı Prof. Davut Dursun, sansür kurulu olmadıklarını söyledi dizilerle ilgili eleştirileri yanıtladı: "Bu toplum öpüşmeyi bilmeyen bir toplum değil. Herkes Aşk-I Memnu'dan şikayetçi ama finaldeki öpüşme sahnesi reyting zirvesi yapıyor"

İSTANBUL - Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Başkanı Prof. Dr. Davut Dursun, son yıllarda artan şiddet olaylarının arka planında televizyonların olduğunu düşündüğünü belirterek, "Televizyonlardaki dizilerde, filmlerde şiddet bir tür problem çözme yöntemi olarak algılanıyor" dedi.

Dursun, Tüketiciler Birliğinin Fatih Belediyesi Topkapı Sosyal Tesisleri'nde düzenlenen toplantısında yaptığı konuşmada, küreselleşmeyle birlikte kapalı ekonomilerin sona erdiğini, modern toplumların en önemli sektör alanlarından birinin yayıncılık olduğunu, özellikle televizyon ve radyo yayıncılığının sektör olarak çok hızlı geliştiğini ifade etti.

Türk toplumunun hemen hemen yüzde 50'sinin evinde 2, üçte birinin evinde 3, yüzde yirmilere varan oranda 4 ve daha fazla televizyon bulunduğunu anlatan Dursun, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Televizyonun insan davranışları üzerindeki etkisi çok tartışmalı bir konu. Bazı kesimler bunu biraz daha abartıyor, bazı kesimler çok etkili olmadığını iddia ediyor. Elimizde bir takım araştırmalar var. Belli konularda televizyonun çok etkili olduğunu biliyoruz. Siyasal konularda çok etkili olduğunu düşünmüyorum ama toplumsal davranışların oluşması noktasında belli bir zaman periyotunu dikkate alarak baktığımızda televizyonun son derece sinsi bir etkiye sahip olduğunu düşünüyorum. Son yıllarda artan şiddet kullanımının arka planında televizyonların olduğunu düşünüyorum. Televizyonlardaki dizilerde, filmlerde şiddet bir tür problem çözme yöntemi olarak algılanıyor."

-OLAĞANÜSTÜ ŞEYLERİ SIRADANLAŞTIRIYORUZ-

Çocukların duyarsızlaşmasının arkasındaki nedenin de yine televizyonlar olduğunu ifade eden Dursun, "Çünkü olağanüstü şeyleri çocuklarımız ve kendimiz izleye izleye, o tür şeyleri sıradanlaştırıyoruz. Hayatımızın bir parçası haline geliyor ve ona karşı duyarsızlık gösteriyoruz" diye konuştu.

Henüz hukuki ehliyetini kazanmamış, gelişme çağındaki çocukların televizyonun olumsuz etkisinden kurtarılması konusunda diğer ülkelerin son derece duyarlı ve ciddi bir çaba içinde olduğunu dile getiren Dursun, şunları kaydetti:

"Bununla ilgili buldukları en pratik yöntemlerden biri çocukların gelişimini, olumsuz etkileyebilme niteliğine haiz olan dizi, haber, film gibi şeylerin çocukların ekran başında olduğu dönemlerde yayımlanmaması ilkesini getirmiş bulunuyorlar. Bizim yaşamızda da bu nitelikteki çocukları olumsuz etkileme potansiyeli olan türdeki programların çocukların izleyebileceği saatlerde yayımlanmaması

şartı var. Bunları uygulamada, 23.00'dan sonra bu tür programlar yayımlanabilir diyoruz. İkinci önlem, Medya Okur Yazarlığı diye yeni bir ders, ilköğretim okullarında seçmeli ders olarak konulmuş bulunuyor. Bu da çocuklarımızın televizyon izlerken, televizyonda gördüklerinin bir kurgu olduğunu, önceden bilinç sahibi kişiler olarak izlemesine hazırlanması gerektiğini düşünen bir sistem." Dursun, Avrupa Birliği ülkelerinde de uygulanan Koruyucu Sembol Sistemi'nin Türkiye'ye adapte edildiğini belirterek, bu sistemdeki amaçlarının bir program başlarken, o programın içeriği hakkında izleyiciyi bilgilendirmek olduğunu vurguladı. Bu sistemin olumlu neticeler veren önemli bir sistem olduğunu anlatan Dursun, "Şimdi yaptığımız yasa çalışmasında bu sembol sisteminin program boyunca televizyon ekranının üst tarafında durmasını sağlayabilirsek, yararlı olabilir diye düşünüyorum" dedi.

-RTÜK, BİR SANSÜR HEYETİ DEĞİLDİR-

Doğrudan yayın kuruluşlarına "Şu tür programlar yapın" gibi bir şey söylemelerinin söz konusu olmadığını dile getiren Dursun, şunları söyledi:

"RTÜK, bir sansür heyeti değildir. Biz herhangi bir programı yayından kaldıramayız, herhangi bir programı yayınlama konusunda yayıncıları da zorlayamayız. Dolayısıyla, yayınlanmış olan bir program hakkında, o programın yayın ilkelerine uygun olup olmadığını değerlendirebiliriz. Eğer yasa koyucunun belirlemiş olduğu yayın ilkelerine uygunsuzluk söz konusuysa, ilgili yayın kuruluşunu kendi sistematiğimiz içinde uyarırız. Programı durdururuz, para cezası veririz veya daha arttırılmış para cezası veririz veya lisansını iptal ederiz."

Dursun, yayınlanma öncesinde herhangi bir müeyyide uygulamalarının söz konusu olamayacağını ifade etti.

-TELEVİZYONLARDA YAYINLANAN DİZİ VE FİLMLER-

Dursun, televizyonlardaki dizilerde ve filmlerde yaşanan ve bir kurgusal olarak izleyicinin önüne konulan aile sahnelerinin, cinsler arası ilişkilerin, herkesin rahatlıkla paylaşabileceği şeyler olmadığını söyledi.

"Dizi, bir kurgudur, gerçek değildir. Bizim izleyicinin en çok yanıldığı ve değerlendirmede de biraz yanlış yaptığı, biz dizileri, filmleri gerçek hayatın tıpatıp aynısı gibi görüyoruz. Oysaki bunların gerçekte ilgisi yok" diyen Dursun, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Yapımcı ister istemez meseleye şöyle bakıyor; (Ne yaparsam daha çok izlenir?) Tüketici olarak elimize uzaktan kumanda cihazını alıyoruz, istediğimizi zaplıyoruz, herhangi bir para ödmeden önümüze sürülmüş olan programlar içinde istediğimizi tercih ediyoruz. Türkiye'nin aslında en önemli sorunu, bu kadar çok televizyon yayınının bedava olmasıdır. Biz evimizde oturuyoruz koltuğumuzda diyoruz ki; (Bu iyi değil. Bu ahlaki dejenere ediyor. Bunu istemeyiz). Hem bedava istiyoruz hem de istediğimiz gibi istiyoruz. Yayıncı ne yapıyor, reyting alabilmek için izleyiciye hoş gelecek, izleyiciyi gıdıklayacak, kendisini tercih edecek türde yayın yapıyor. Kurtlar Vadisi, Türkiye'de en çok izlenen dizi. Şimdi konuşsak, Kurtlar Vadisi ile ilgili birçok şikayeti dile getireceğiz. Madem hepimiz şikayet ediyoruz, peki bunu kim izliyor? Hem şikayet ediyoruz hem de izliyoruz. Çünkü maceraperestlik hoşumuza gidiyor."

-BU TOPLUM ÖPÜŞMEYİ BİLMİYEN BİR TOPLUM DEĞİL Kİ-

Dursun, "Aşk-ı Memnu... Hepiniz şikayetçisiniz değil mi? Ama Aşk-ı Memnu'nun final sahnesindeki öpüşme sahnesi neden Türkiye'de reyting zirvesi yaptı? Bu toplum öpüşmeyi bilmeyen bir toplum değil ki. Ama ekranda gördüğü öpüşmeyi en çok izliyor. O zaman yayıncı ne yapıyor. En çok izlenmek için para kazanmak için en çok izlenen şeyleri yapmak zorunda kalıyor. Burada elbette ahlaki ilkeler de zorlanıyor" diye konuştu.

"Buna engel olunacaksa elimizdeki kumandayla, Medya Okur Yazarlığı'yla, Koruyucu Sembol Sistemi'yle engel olacağız" diyen Dursun, hiçbir kanun koyucunun televizyon yayıncısına, "Bunu yaparsan televizyonunun şartelini indiririm" diyemeyeceğini söyledi. Bu durumun sanıldığı kadar kolay olmadığını ifade eden Dursun, "Tamamen katılıyorum. Ahlaki ilkeleri zorluyor. Burada ciddi bir problemimiz var. Yasa koyucu diyor ki, (Toplumun milli ve manevi değerlerine aykırı yayın yapılamaz). Şu toplumun milli ve manevi değerleriyle Etiler'de oturanların milli ve manevi değerleri aynı mı?"

RTÜK'te 9 üyenin bulunduğunu, zaman zaman kendi aralarında bir takım raporları görüşürken kendisinin "Böyle bir klip olmamalı, bu kötü örnektir" dediğini, diğer bir üyenin ise bunu çağdaş bulduğunu anlatan Dursun, "9 kişi bir ahlaki ilke üzerinde uzlaşmıyoruz. Bütün toplumun ortak ahlaki ilkesini nasıl bulacağız" dedi.

Sihirli diziler konusunun da ciddi bir problem olduğuna dikkati çeken Dursun, "Harry Potter, Türkiye'de en çok izlenen filmlerden biri. O da bir sihirli film değil mi? Sihirli diziler çocukları bir bakıma gerçek hayatın dışında bir dünyaya taşıyor. Çocuklarımıza anlattığımız masalların gerçek hayatla ilgisi var mı? Keloğlan masalının gerçek hayatla ilgisi var mı? Ama zararı yok. Bunları yasaklama şansı yok. Neye dayanarak yasaklayacaksınız?" şeklinde konuştu.

-ÇOCUKLARIN EKRAANLARDA YER ALMASI-

Çocukların ekranlarda yer alması konusunda uzun süre tartıştıklarını ancak bir çözüm yolu bulamadıklarını anlatan Dursun, kanun koyucunun, "çocukların bir özne olarak programlarda kullanılması"na ilişkin herhangi bir düzenleme yapmadığını söyledi. Türkiye'nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde çocukların istismar edilemeyeceğine ilişkin düzenlemelerin yer aldığını belirten Dursun, "Acaba bu sözleşmeyi temel alarak bir düzenleme yapabilir miyiz? O zaman ne olacak? Çocuklar erkana çıkamayacak, herhangi bir dizide rol alamayacak. O zaman 18 yaş altındaki kitleler televizyonda görünmeyecek. Böyle bir hayat olabilir mi?" diye konuştu.

Dursun, "Çocukların bu tür programlarda bir özne olarak kullanılmasının bir tür istismar anlamına gelebileceğini ve yorumlanması gerektiğini düşünüyorum" dedi.

-MÜSTEHCEN YAYINLAR-

Kanun koyucunun müstehcen yayın yapılamayacağını belirttiğini ifade eden Dursun, şunları kaydetti:

"Müstehcen yayın dediğimiz şey ne? Müstehcenlik nedeniyle birçok yayın kuruluşuna ceza uyguladık. Ceza hukukunda da müstehcenlik yasak bir eylemdir ama bizim hukuk otoritelerimiz müstehcenlik konusunu toplumun anladığı kadar dar anlamıyor. Yani biz hoşumuza gitmeyen her türlü görüntüyü müstehcen görüyoruz. Oysaki Yargıtay'ın içtihatları var, mahkemelerin kararları var. Müstehcenlik biraz daha geniş yorumlanıyor. O nedenle müstehcenlik konusu ciddi bir problem olmaya devam ediyor. Avrupa mahkemeleri, Amerika Federal Mahkemesi farklı düşünüyor. Müstehcenlik öyle sanıldığı kadar altından kolay kalkılabilecek bir sorun değil."

Dursun, "Alo RTÜK 178" telefon hattına günde ortalama bine yakın şikayetin geldiğini, bu şikayetleri değerlendirdiklerini, izleyici temsilcilerine aktardıklarını, gerekli durumlarda rapor düzenleyerek ceza verdiklerini söyledi.

-İNTERNET MEDYASI-

Dursun, bazı ülkelerde internetin RTÜK benzeri kuruluşların bünyesine verildiğini, fakat Türkiye'de internet konusunun Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun bünyesinde yer aldığını ifade etti.

RTÜK olarak internetin yayıncılık boyutuyla ilgilendiklerini, bu bakımdan Türkiye'de bir yetki karmaşasının yaşandığını dile getiren Dursun, "İki üç kurum arasında yetki dağıtılmış olduğundan dolayı, internet konusunda bir karmaşa var. Bu karmaşanın giderilebilmesi için kişisel kanaatim, RTÜK'ün yetki alanına verilmesi gerekir internet konusunun. Çünkü internet, veri akışının ötesinde bir yayıncılık teknolojisine dönüşüyor" diye konuştu. (aa)